

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion taiteilija-apurahoista annettua lakia siten, että apurahakauden keskeyttämisestä säädettäisiin laissa. Lakiin ehdotetaan myös eräitä täsmennyksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki valtion taiteilija-apurahoista (734/1969) on säädetty vuonna 1969. Sitä on muutettu useita kertoja. Lain mukaan valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka jaetaan apurahavuosiksi laissa säädetyllä luvulla, joka tällä hetkellä on 545. Apurahakausi voi olla pituudeltaan kuudesta kuukaudesta viiteen vuoteen. Lisäksi laissa säädetään apurahavuosien määrästä erittäin ansioituneille taiteilijoille ja nuorille taiteilijoille.

Taiteen edistämiskeskus on vuoden 2016 alusta alkaen hyväksynyt apurahakauden keskeyttämisen myös ansiotyön perusteella. Keskeyttämiselle asetettuihin ehtoihin on sovellettu, mitä maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006) 10 b §:n 2 momentissa on säädetty.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain 3 §:ää siten, että Taiteen edistämiskeskus ei päättäisi taiteilija-apurahan suuruutta vaan vahvistaisi sen. Vahvistaminen perustuisi valtion talousarvioon, myönnettävien apurahojen määrään ja apurahojen korottamiseen sovellettaviin säännöksiin. Lisäksi poistettaisiin opintojen tukemiseksi myönnettävä apuraha, koska opintoihin saa tukea opintotukilain (65/1994) nojalla.

Lain 3 a §:stä poistettaisiin kohdeapurahan myöntämistä koskeva ehto ja viisivuotista apurahaa koskeva työllisyysehto. Kohdeapurahaa ei enää myönnetä tämän lain nojalla. Työllisyysehto poistettaisiin, koska lain 4 c §:n nojalla voidaan rajoittaa apurahansaajan oikeutta ansiotyöhön.

Esityksen merkittävin muutos olisi apurahakauden aloittamisen siirtämisestä sekä apurahakauden keskeyttämisestä säättäminen uudessa 4 f §:ssä. Pykälässä säädettäisiin syyt, joiden vuoksi apurahakautta voisi siirtää tai sen voisi keskeyttää. Säännökset vastaavat maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006) 10 b §:n 2 momenttia, jossa on säädetty vakuutusturvan keskeyttämisestä. Apurahakautta tulisi olla käytettynä neljä kuukautta, keskeytys olisi vähintään neljä kuukautta ja jäljellä neljä kuukautta, jotta sen voisi keskeyttää.

Ansiotyön vuoksi apurahakautta ei voisi keskeyttää pidemmäksi ajaksi kuin yhteensä kahdeksi vuodeksi. Tällä kohtuullistettaisiin aikaa, jonka apuraha olisi varattuna valtion talousarviossa.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksenantovaltuudet siirretään lain 5 §:ään. Asetuksenantovaltuuden muutoksen johdosta asetuksesta poistettaisiin keskeyttämistä koskevat säännökset.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Apurahakausien keskeyttäminen aiheuttaa vuosittain vähäisiä muutoksia valtion talousarvion toteutumiseen. Esitys ei kuitenkaan muuta sitä, että apurahakausia ei laskennallisesti ole maksussa enempää kuin talousarviossa on vahvistettu. Arviomäärärahan puitteissa kyetään apurahoja maksamaan siten, että ajoittaiset maksussa olevien määrärahojen vaihtelut tasaantuvat. Apurahan vuosittaiset korotukset eivät ole muodostaneet merkittävää riskiä määrärahan ylittämiseen.

2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Apurahakausien keskeyttämis päätökset lisäävät jonkin verran Taiteen edistämiskeskuksen työmäärää. Lisäyksen ei kuitenkaan arvioida olevan merkittävä. Taiteen edistämiskeskuksen toimivaltaa koskevat säännökset täsmentyisivät, jolloin toimivaltaa ei tarvitse arvioida muutoksenhaussa.

2.3 Sosiaaliset vaikutukset

Kun apurahakauden keskeyttämisestä ja päätoimisesta ansiotoiminnasta säädettäisiin täsmällisesti, sekä apurahansaajan että Taiteen edistämiskeskuksen oikeudellinen asema ja vastuu selkeytyisivät. Apurahansaajan olisi kannustavampaa ottaa vastaan lyhytaikainen työsuhte.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhdessä Taiteen edistämiskeskuksen kanssa.

Esityksestä pyydettiin lausunnot. Lausunnon antoivat Taiteen edistämiskeskus, Forum Artis ry, Suomen taiteilijaseura ry, Elvis ry, Suomen säveltäjät ry, Suomen näyttelijäliitto ry, Suomen kirjailijaliitto ry, Taidemaalari liitto ry ja Finlands svenska författareförening rf.

Lausunnoissa esitettiin, että apurahaa tulisi edelleen voida myöntää opintojen tukemiseksi. Opintojen tukemiseksi on kuitenkin opintotukijärjestelmä, jossa tukea myönnetään myös jatkokutkinto-opiskelijoille. Apurahaa ei näin ole tarkoituksenmukaista käyttää opiskeluun vaan taiteelliseen työhön.

Lausunnoissa esitettiin apurahakauden aloittamisen siirtämistä, jos toinen aiemmin myönnetty apuraha on edelleen maksussa. Käytännössä tämän lain nojalla ei ole apurahaa myönnetty, jos apurahansaajalla on jo muu apuraha käytettävissään. Apurahansaaja voi siirtää ja tai palauttaa muun apurahan saadakseen apurahan tämän lain nojalla.

Lausunnoissa esitettiin muitakin muutoksia, jotka ovat merkittäviä ja vaativat lisäselvittämistä. Esitystä ei ole muutettu lausuntojen johdosta. Valtiovarainministeriöllä ei ollut esityksestä huomautettavaa.

4 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) 3, 3 a ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 § laeissa 1135/2010 ja 658/2012, 3 a § laeissa 143/1995, 367/2000 ja 991/2008 ja 5 § laissa 151/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 4 f § seuraavasti:

3 §

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, josta jaetaan taiteenharjoittajien työskentelyyn eri taiteen aloilla 545:tä apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina. Apurahakausi voi olla vähintään kuusi kuukautta ja enintään viisi vuotta.

Lisäksi valtion talousarvioon otetaan määräraha, josta jaetaan erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille 22:tä apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina (*erittäin ansioituneen taiteilijan apuraha*). Apurahakausi on enintään kymmenen vuotta ja apurahan saajalla on oikeus apurahakauden ajan käyttää taiteilijaprofessorin nimikettä.

Taiteilija-apurahoja myönnettäessä on huolehdittava siitä, että myös kielelliset ja alueelliset näkökohdat otetaan huomioon.

Taiteen edistämiskeskus vahvistaa valtion taiteilija-apurahan suuruuden.

3 a §

Taiteilija-apurahoja jaettaessa niistä on vuosittain myönnettävä vähintään 30:tä apurahavuotta vastaava määrä nuorille tai uransa alussa oleville taiteenharjoittajille.

Vähintään kolmivuotisia taiteilija-apurahoja myönnettäessä etusija on annettava luovan suorituskyvyn jo osoittaneille taiteenharjoittajille.

4 f §

Taiteen edistämiskeskus voi päättää apurahakauden siirtämisestä, keskeyttämisestä ja jatkamisesta.

Apurahakauden aloittamista voidaan siirtää:

- 1) saajan sairauden tai kuntoutuksen vuoksi;
- 2) saajan lapsen syntymän tai alle kolmivuotiaan lapsen hoidon vuoksi;
- 3) saajan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen vuoksi;
- 4) muun 1—3 kohdassa tarkoitettuihin syihin verrattavan syyn vuoksi.

Apurahakausi voidaan keskeyttää:

- 1) saajan sairauden tai kuntoutuksen vuoksi;
- 2) saajan lapsen syntymän tai alle kolmivuotiaan lapsen hoidon vuoksi;
- 3) saajan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen vuoksi;
- 4) muun 1—3 kohdassa tarkoitettuihin syihin verrattavan syyn vuoksi;
- 5) muun ansiotyön vuoksi.

Apurahakauden keskeyttämisen edellytyksenä on, että apurahan saaja on työskennellyt apurahalla vähintään neljä kuukautta, keskeytys on vähintään neljä kuukautta ja apurahakautta on jäljellä keskeytyksen jälkeen vähintään neljä kuukautta.

Jos apurahakausi keskeytetään ansiotyön vuoksi, apuraha on kuitenkin käytettävä viimeistään kahden vuoden kuluessa alkuperäisen päätöksen mukaisen apurahakauden päättymisestä.

5 §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää:

- 1) toimivallasta päättää eri taiteenaloilla jaettavissa olevien apurahavuosien määristä;
- 2) taiteilija-apurahan hakemista ja myöntämistä koskevista ajankohdista;
- 3) apurahakauden alkamisesta;
- 4) sellaisesta taiteilija-apurahan saajille maksettavasta eläkkeestä, joka on myönnetty ennen 1 päivää tammikuuta 2009;
- 5) tarkemmin kenelle ja mihin tarkoituksiin taiteilija-apurahoja voidaan myöntää;
- 6) taiteilija-apurahan myöntämisestä erityisestä syystä muullekin henkilölle kuin 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulle taiteenharjoittajalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Laki

valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) 3, 3 a ja 5 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 § laeissa 1135/2010 ja 658/2012, 3 a § laeissa 143/1995, 367/2000 ja 991/2008 ja 5 § laissa 151/2014, sekä
lisätään lakiin uusi 4 f §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, josta jaetaan taiteenharjoittajien työskentelyyn ja opintojen tukemiseksi eri taiteen aloilla 545 apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina. Apurahakausi voi olla vähintään kuusi kuukautta ja enintään viisi vuotta.

Lisäksi valtion talousarvioon otetaan määräraha, josta jaetaan erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille 22 apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina (erittäin ansioituneen taiteilijan apuraha). Apurahakausi on enintään kymmenen vuotta ja apurahan saajalla on oikeus apurahakauden ajan käyttää taiteilijaprofessorin nimikettä.

Taiteilija-apurahoja myönnettäessä on huolehdittava siitä, että myös kielelliset ja alueelliset näkökohdat otetaan huomioon.

Taiteen edistämiskeskus päättää valtion taiteilija-apurahan suuruuden.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säättää, että taiteilija-apuraha voidaan erityisesti syystä myöntää muullekin henkilölle kuin 1 momentissa tarkoitettulle taiteenharjoittajalle.

3 a §

Taiteilija-apurahoja jaettaessa niistä on vuosittain myönnettävä vähintään 30 apurahavuotta vastaava määrä nuorille tai uransa alussa oleville taiteenharjoittajille.

Vähintään kolmivuotisia taiteilija-apurahoja ja kohdeapurahoja myönnettäessä etusija on annettava luovan suorituskypvyn jo osoittaneille taiteenharjoittajille. Taiteilija-

Ehdotus

3 §

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, josta jaetaan taiteenharjoittajien työskentelyyn eri taiteen aloilla 545:tä apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina. Apurahakausi voi olla vähintään kuusi kuukautta ja enintään viisi vuotta.

Lisäksi valtion talousarvioon otetaan määräraha, josta jaetaan erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille 22:tä apurahavuotta vastaava määrä valtion taiteilija-apurahoina (erittäin ansioituneen taiteilijan apuraha). Apurahakausi on enintään kymmenen vuotta ja apurahan saajalla on oikeus apurahakauden ajan käyttää taiteilijaprofessorin nimikettä.

Taiteilija-apurahoja myönnettäessä on huolehdittava siitä, että myös kielelliset ja alueelliset näkökohdat otetaan huomioon.

Taiteen edistämiskeskus vahvistaa valtion taiteilija-apurahan suuruuden.

3 a §

Taiteilija-apurahoja jaettaessa niistä on vuosittain myönnettävä vähintään 30:tä apurahavuotta vastaava määrä nuorille tai uransa alussa oleville taiteenharjoittajille.

Vähintään kolmivuotisia taiteilija-apurahoja myönnettäessä etusija on annettava luovan suorituskypvyn jo osoittaneille taiteenharjoittajille.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

apuraha voidaan viisivuotisena myöntää useamman kerran peräkkäin alalla eteviksi osoittautuneille taiteenharjoittajille, joilla ei ole päätoimista virka- tai työsuhdetta.

4 f §

Taiteen edistämiskeskus voi päättää apurahakauden siirtämisestä, keskeyttämisestä ja jatkamisesta.

Apurahakauden aloittamista voidaan siirtää:

1) saajan sairauden tai kuntoutuksen vuoksi;

2) saajan lapsen syntymän tai alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon vuoksi;

3) saajan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen vuoksi;

4) muun 1—3 kohdassa tarkoitettuihin syihin verrattavan syyn vuoksi.

Apurahakausi voidaan keskeyttää:

1) saajan sairauden tai kuntoutuksen vuoksi;

2) saajan lapsen syntymän tai alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon vuoksi;

3) saajan asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen vuoksi;

4) muun 1—3 kohdassa tarkoitettuihin syihin verrattavan syyn vuoksi;

5) muun ansiotyön vuoksi.

Apurahakauden keskeyttämisen edellytyksenä on, että apurahan saaja on työskennellyt apurahalla vähintään neljä kuukautta, keskeytys on vähintään neljä kuukautta ja apurahakautta on jäljellä keskeytyksen jälkeen vähintään neljä kuukautta.

Jos apurahakausi keskeytetään ansiotyön vuoksi, apuraha on kuitenkin käytettävä viimeistään kahden vuoden kuluessa alkuperäisen päätöksen mukaisen apurahakauden päättymisestä.

5 §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää toimivallasta päättää eri taiteenaloilla jaettavissa olevien apurahavuosien määrästä. Asetuksella voidaan säätää myös taiteilija-apurahan hakemista ja myöntämistä koskevista ajankohdista sekä apurahakauden alkamisesta ja muuttamisesta sekä apurahan uudelleen jakamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä taiteilija-

5 §

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää:

1) toimivallasta päättää eri taiteenaloilla jaettavissa olevien apurahavuosien määrästä;

2) taiteilija-apurahan hakemista ja myöntämistä koskevista ajankohdista;

3) apurahakauden alkamisesta;

4) sellaisesta taiteilija-apurahan saajille maksettavasta eläkkeestä, joka on myönnetty ennen 1 päivää tammikuuta 2009;

HE 95/2016 vp

Voimassa oleva laki

apurahan saajille maksettavasta eläkkeestä, joka on myönnetty ennen 1 päivä tammikuuta 2009, sekä siitä, kenelle ja mihin tarkoituksiin taiteilija-apurahoja voidaan myöntää.

Ehdotus

5) tarkemmin kenelle ja mihin tarkoituksiin taiteilija-apurahoja voidaan myöntää;

6) taiteilija-apurahan myöntämisestä erityisestä syystä muullekin henkilölle kuin 3 §:n 1 momentissa tarkoitettulle taiteenharjoittajalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Valtioneuvoston asetus

taiteilija-apurahoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
kumotaan taiteilija-apurahoista annetun valtioneuvoston (845/1969) 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on asetuksessa 239/2014, sekä
muutetaan 7 §, sellaisena kuin se on asetuksessa 239/2014, seuraavasti:

7 §

Taiteilija-apurahakausi alkaa, jollei asianomainen taidetoimikunta toisin päättä, kalenterivuoden alusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun hakemukseen on liitettävä suunnitelma apurahan käytöstä sekä keskuksen määräämät muut selvitykset.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____kuuta 20__.